

DZIEKANAT
Wydziału Historycznego UJ
wpłynęło.....*20.09.2023*

UNIwersYTET
OPOLSKI

INSTYTUT HISTORII

ul. Strzelców Bytomskich 2, 45-084 Opole
tel. +48 77 401 61 80
fax +48 77 401 61 88
insthist@uni.opole.pl
www.historia.uni.opole.pl

Opole, 18.09.2023 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Krzysztofa Byrskiego zatytułowanej
Międzynarodowa wymiana studencka na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1945-1989
(Kraków 2023, ss. 366),
napisanej pod kierunkiem dr hab. Marii Stinii, prof. UJ
na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego

Uniwersytet Jagielloński, jako jedna z najstarszych i najbardziej renomowanych uczelni w Europie, od wieków stanowi centrum akademickie przyciągające studentów z całego świata. Niewątpliwie jednak, okres po II wojnie światowej do upadku komunizmu w Polsce w 1989 roku, to czas, w którym międzynarodowa wymiana studencka tej uczelni była mocno ograniczona. Wystarczy wspomnieć, że pod koniec drugiej dekady XXI wieku na Uniwersytecie Jagiellońskim, który pod tym względem jest liderem wśród polskich uczelni, średnio w każdym roku akademickim kształciło się i prowadziło badania naukowe blisko 3000 studentów z całego świata. Podczas gdy w całym wspomnianym wcześniej okresie, czyli latach 1945-1989 było ich łącznie ... 1072.

Definiując międzynarodową wymianę studencką w najszerszym rozumieniu tego terminu, musimy zdawać sobie sprawę, że badania poświęcone temu zagadnieniu skupiać muszą się nie tylko na kwestiach formalnych związanych z rekrutacją, zakwaterowaniem czy zdrowiem studentów, ale także na ich wpływie na życie akademickie i społeczno-kulturowe kraju. Ważnym elementem analizy tytułowego zagadnienia są również zewnętrzne uwarunkowania, takie jak międzynarodowa sytuacja polityczna, która bezpośrednio wpływała na procesy imigracyjne i emigracyjne studentów. Ponadto uwzględniać należy obowiązujące przepisy dotyczące ochrony danych osobowych, które znacząco ograniczają możliwość dokładnego przedstawienia sylwetek konkretnych studentów.

Mając to wszystko na uwadze z zainteresowaniem odniosłem się do propozycji zrecenzowania rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Międzynarodowa wymiana studencka na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1945-1989*. Pracy, którą na seminarium dr hab. Marii Stinii – profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, przygotował Krzysztof Byrski. Tym bardziej, że praca powstała w ważnym momencie dla dyskursu na temat szkolnictwa wyższego. Jak dowodzą prace, w tym autorstwa Ulricha Teichlera (Zob.: *Badania szkolnictwa wyższego w Europie „Nauka i Szkolnictwo Wyższe”* 1(47)/2016), badania nad szkolnictwem wyższym wciąż są obszarem stosunkowo zaniedbanym. Mimo ich kluczowej roli w kształtowaniu społeczeństw oraz funkcji jakie pełnią na arenie globalnej, trudno mówić o ich docenieniu, co jest paradoksem, w kontekście naukowym. Istnieją znaczące różnice w badaniach nad szkolnictwem wyższym w różnych krajach, a także wyjątkowo niejasne granice oddzielające „właściwe” badania od doradztwa czy nadzoru administracyjnego. W tym kontekście rozprawa, która skupia się na międzynarodowej wymianie studenckiej na jednym z najstarszych i najbardziej prestiżowych uniwersytetów w Polsce, stanowi cenny wkład do literatury naukowej poświęconej szkolnictwu wyższemu. Rozprawa koncentrująca się na szczegółowym okresie historycznym i jednym konkretnym uniwersytecie, pozwala na głębokie zrozumienie dynamiki i wpływu międzynarodowej wymiany studenckiej w kontekście zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Przy tym, w dobie rosnącej globalizacji i znaczenia współpracy międzynarodowej, analiza tego zagadnienia na gruncie Uniwersytetu Jagiellońskiego staje się nie tylko ciekawym studium przypadku, ale również ważnym głosem w debacie o roli i funkcjach szkolnictwa wyższego. Nawet jeśli odnosi się do okresu, od którego upłynęło już kilkadziesiąt lat. A to dlatego, że nikt nie może powiedzieć, iż całą pewnością podobny w swoich uwarunkowaniach trudny okres, nigdy się już nie powtórzy.

Przesłaną do recenzji rozprawę tworzą trzy rozdziały, które mają charakter problemowy. Tekst główny poprzedzony został wstępem, w którym zdefiniowany został cel, *de facto* wyjaśniony już w tytule rozprawy. Niestety zabrakło w nim jasnego sformułowania pytań badawczych. Wątpliwości nie budzi z kolei wyjaśnienie przyjętych w pracy cezur czasowych. Bez zastrzeżeń przyjmuję przedstawione we wstępie informacje dotyczące konstrukcji pracy, w tym przyjęte kryteria podziału na poszczególne rozdziały i podrozdziały, których jest kilkadziesiąt, co okazało się być ułatwieniem – niczego nie ujmującym pracy autora – przy gromadzeniu materiału źródłowego i jego opracowaniu. Ale przede wszystkim bardzo korzystnym rozwiązaniem z perspektywy recenzenta,

a w przyszłości zapewne także czytelników książkowej wersji rozprawy. Zwracam uwagę na ten cenny walor pracy, gdyż pozwala on zainteresowanym pracą na jej lekturę w różnych konfiguracjach. W tym najcenniejszą umożliwiającą sięgnięcie do wybranych, najczęściej bardzo konkretnych, interesujących ich zagadnień z obszernego tematu jakim był pobyt grupy przeszło tysiąca zagranicznych studentów na studiach w murach Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1945-1989. Wymogi spełnia przeprowadzona na potrzeby pracy analiza dotychczasowego dorobku historiografii, odnosząca się do badań nad historią najstarszej polskiej szkoły wyższej, o założeniu której w 1364 roku przez Kazimierza Wielkiego, nad Wisłą i Odrą uczą się już dzieci w czwartej klasie szkoły podstawowej. Zwracam uwagę na ten fakt, gdyż jest to ewenement w polskiej szkolnej edukacji historycznej, który stanowi dowód na to jak ważne miejsce w naszych dziejach zajmuje krakowska *Alma Mater*. A to z kolei jest uzasadnieniem dla podejmowania wielowymiarowych, a więc obejmujących także międzynarodową wymianę studencką, prac badawczych, których efektem będą między innymi naukowe publikacje.

W pierwszym rozdziale swojej pracy doktorskiej Krzysztof Byrski podjął się zestawienia różnorodnych aspektów, które wpłynęły na rozwój międzynarodowej wymiany studenckiej. Umiejętnie połączył przemiany strukturalne i kulturowe Uniwersytetu Jagiellońskiego z globalnym kontekstem, pokazując, w jaki sposób dokonujące się zmiany na uczelni stanowiły konsekwencję przemian społeczno-politycznych dokonujących się w Polsce. Szczególnie cenne było uwypuklenie w rozprawie roli umów kulturalnych i naukowych, które Polska zawarła z innymi krajami. Dzięki temu rozumienie mechanizmów wymiany studenckiej nabiera prawnego i dyplomatycznego kontekstu. Autor pokazał, że przemiany w międzynarodowej wymianie nie były przypadkowe, ale wynikały z celowych decyzji administracyjnych i politycznych, takich jak powołanie Działu Współpracy z Zagranicą. Prezentacja statystyk i próba ich skorelowania z wydarzeniami historycznymi zarówno w Polsce, jak i na świecie, dodają naukowej precyzji analizie zawartej w tym rozdziale. Krzysztof Byrski umieścił ją w szerszym kontekście edukacji wyższej w Polsce, co umożliwia zrozumienie unikalnych cech Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz jego roli w systemie szkolnictwa wyższego. Tu należy zwrócić uwagę, choćby na przygotowane przez niego zestawienie – wykres na stronie 85 – liczby zagranicznych studentów w Polsce, które ukazuje jaka część z nich kształciła się na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Rozdział drugi pracy pozwala na zrozumienie mechanizmów i struktur, które wpływały na życie studenckie obcokrajowców na krakowskiej uczelni. Autor kompetentnie pokazuje, jak system zarządzania studentami zagranicznymi ewoluował przechodząc z centralizowanego modelu pod przewodnictwem rektora, do bardziej zdecentralizowanego, z różnymi podmiotami zaangażowanymi w obsługę i wsparcie. Byrski dokładnie opisuje rolę różnych organów uczelni, od Rektoratu po indywidualne wydziały i instytuty. Szczególnie interesujący jest opis Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców, jako ważnego elementu w całokształcie procesu wymiany. Autor nie zanedbuje również kontekstu społecznego, ukazując stosunek organizacji studenckich do obcokrajowców i działalność klubów, jak „Polonus” czy „Polonia”. Niezwykle ważny jest fragment poświęcony relacjom między Uniwersytetem a ministerialnymi organami zarządzania edukacją. To uzupełnia obraz o poziom komplikacji i negocjacji, które miały miejsce w kontekście zarządzania studium cudzoziemcami. K. Byrski odważnie wchodzi w obszar związany z działaniami Służby Bezpieczeństwa, o czym będzie jeszcze okazja wspomnieć.

W trzecim i zarazem ostatnim rozdziale pracy doktorskiej Krzysztofa Byrskiego podjął się on omówienia całego spektrum zagadnień, począwszy od procesu rekrutacji, przez warunki studiowania, aż po kwestie zdrowotne i prawne, co jest niewątpliwie mocną stroną tej części pracy. Szczególnie interesujące jest zestawienie możliwości stypendialnych z realiami ekonomicznymi Polski w badanym okresie. Autor, nie tylko wskazał konkretne kwoty, ale również porównał je ze średnim wynagrodzeniem, co pozwala na głębsze zrozumienie kontekstu i wyzwań, z jakimi mogli się spotkać studenci zagraniczni. Omówienie innych form wsparcia, jak zasiłki czy zakwaterowanie w akademikach, stanowi wartościowy wkład w kompletne zrozumienie tej tematyki. W pracy opisane zostały również kwestie zdrowotne, co jest rzadko spotykane w tego rodzaju pracach i stanowi istotne uzupełnienie. Rozdział zamyka syntetyczna analiza problemów prawnych studentów zagranicznych. Autor ukazuje, jak skomplikowane były kwestie legalności pobytu studentów cudzoziemców w Polsce pomiędzy 1945 a 1989 roku.

Aneks uzupełniający pracę Krzysztofa Byrskiego zawiera listę studentów zagranicznych studiujących na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1945–1989. Stanowi on bez wątpienia cenne uzupełnienie głównej narracji, a jego opracowanie było bez wątpienia wyzwaniem. Tym bardziej, że w wielu przypadkach nie udało się odnaleźć pełnych danych o studiujących, co wprowadza pewne luki w analizie. Fakt ten, choć

zrozumiały, wymaga jednak od czytelnika pewnej ostrożności przy interpretacji wyników, zwłaszcza w kontekście lat poprzedzających 1964 rok, dla których materiały są niekompletne. Pojawiające się „puste” rekordy i inne niedoskonałości w danych stanowią jednak również pewną wartość, bo ukazują nam, jak skomplikowany i zmienny mógł być proces dokumentowania międzynarodowej wymiany studenckiej w omawianym okresie. Zwraca to uwagę na potrzebę dalszych, być może interdyscyplinarnych badań w tym obszarze. Niezależnie od tego wspomniany aneks stanowi cenny dodatek do pracy, który nie tylko służy jako narzędzie badawcze, ale także rzuca światło na metodologiczne i praktyczne wyzwania stojące przed badaczami historii szkolnictwa wyższego. Drobne niedoskonałości w danych są szczegółowo opisane i uważnie uwzględnione, co stanowi wyraz naukowej rzetelności autora.

Wspomniany aneks poprzedza bardzo dobrze zredagowane zakończenie. Jedyne czego zabrakło w nim recenzentowi, to rozwinięcie zawartego we wstępie postulatu badawczego, w którym autor pracy sygnalizuje, jakie badania zamierza prowadzić w przyszłości. W tym miejscu pragnę zwrócić uwagę, że każdy z rozdziałów pracy wieńczy syntetyczne podsumowanie. Jest to istotne, gdyż bardzo często w pracach doktorskich zdarza się, że poszczególne rozdziały autorzy pozostawiają bez przysłowiowego „zamknięcia”, choćby 2-3 zdaniowym ogólnym wnioskiem, który w końcowym podsumowaniu mógłby zostać obszerniej rozwinięty. Mam świadomość, że nie ma wymogów, które narzucają autorowi konieczność podsumowania w oczekiwany przez recenzenta sposób poszczególnych rozdziałów, a tym bardziej podrozdziałów. Uważam jednak, że jest to z korzyścią dla pracy, w szczególności gdy liczy ona kilkaset stron, gdy poszczególne jej części zostają podsumowane w postaci kilku najważniejszych wniosków.

Praca Krzysztofa Byrskiego oparta została głównie na źródłach archiwalnych. Autor nie ograniczył się do Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, ale poszerzył zakres swoich badań, korzystając również z Archiwum Akt Nowych oraz Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej. Taka wieloaspektowość daje czytelnikowi pełniejszy obraz zjawiska i umożliwia zrozumienie jego kontekstu w skali kraju. Istotne są także wywiady z emerytowanymi pracownikami UJ, które dostarczają unikatowych, osobistych perspektyw, umożliwiających głębsze zrozumienie dynamiki międzynarodowej wymiany studenckiej w historyczno-społecznym kontekście dziejów Polski Ludowej.

W recenzji pracy Krzysztofa Byrskiego należy docenić, że umiejętnie łączy ona w sobie historię szkolnictwa wyższego z historią polityczną. Autor wielokrotnie na jej

kartach podkreśla wpływ polityki na uwarunkowania funkcjonowania uczelni. Analizując sytuację Uniwersytetu Jagiellońskiego w kontekście szeroko zakrojonych zmian społeczno-politycznych Polski, Byrski podkreśla, jak centralne planowanie komunistyczne wpłynęło na strukturę i funkcjonowanie uczelni. Kolejnym elementem, który należy docenić jest zbadanie międzynarodowej wymiany studenckiej w ramach umów kulturalno-naukowych. Autor dokładnie analizuje różnorodność tych umów i wpływ polityczny na ich zawieranie i realizację. Interesujący jest również wątek związany z różnymi etapami międzynarodowej współpracy – początkowo z krajami bloku wschodniego, a później z krajami z innych części świata.

Autor pracy, w pełni zasadnie, zwraca uwagę, że pomimo niewielkiej liczby studentów zagranicznych w analizowanym okresie – oscylującej wokół 1% – ich obecność zawsze stanowiła istotny element mozaiki uniwersyteckiej. Byrski szczegółowo przedstawia, jak stopniowo kształtowały się struktury administracyjne mające na celu obsługę studentów zagranicznych. Podkreśla rozwijające się zrozumienie dla specyfiki ich potrzeb, co wyraźnie zobaczyć można na przykładzie działalności docenta Stanisława Widłaka, który już w latach 70. nakreślił ramy dla adaptacji i integracji studentów z zagranicy. Jednym z najbardziej interesujących elementów rozprawy jest analiza wyzwań językowych, z którymi musieli się mierzyć obcokrajowcy. Autor wskazuje, jak próbowano rozwiązać ten problem poprzez utworzenie Studium Języka Polskiego w roku akademickim 1964/1965. To podejście podkreśla również komplikacje, które wynikały z próby zintegrowania studentów zagranicznych z polską społecznością akademicką. Byrski zwraca również uwagę na paradoksy i dychotomie obecne w traktowaniu studentów zagranicznych. Z jednej strony, ich obecność była pożądana i ważna dla wizerunku Polski oraz Uniwersytetu, z drugiej jednak ich sprawy często były traktowane jako marginalne. Zainteresowanie ministerstwa, chociaż pożądanym, wprowadzało dodatkowe komplikacje, takie jak sugerowane ulgi w traktowaniu tych studentów, co mogło stanowić problem z punktu widzenia równości i sprawiedliwości.

Krzysztof Byrski przedstawił w pracy prawne i administracyjne uwarunkowania związane z przyjmowaniem studentów zagranicznych, zaczynając od uchwały z 1961 roku, która zatwierdziła pierwsze kompleksowe regulacje prawne w tej materii. To szczególne spojrzenie na przepisy i ich późniejsze modyfikacje pokazuje, jak duży wpływ na życie uczelni i jej międzynarodowy charakter miały decyzje podejmowane na poziomie rządowym/centralnym. Bardzo interesujący, ale co najważniejsze, rzeczowo opisany został

w pracy wątek trudnych relacji między Uniwersytetem Jagiellońskim a Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego. Jego analiza ujawnia, że dla Ministerstwa studenci zagraniczni byli nie tylko elementem realizacji umów kulturalno-naukowych, ale również narzędziem promocji i propagandy.

Autor rozprawy nie zapomniał o aspekcie społecznym i codziennym życiu studentów zagranicznych, poddawanych różnorodnym procedurom i kontrolom, zarówno przez uczelnię, jak i Służbę Bezpieczeństwa. To, co rzuca się w oczy, po lekturze tej części pracy, to skrupulatność, z jaką Służba Bezpieczeństwa śledziła zagranicznych studentów już od momentu ubiegania się o wizę. Niewątpliwie stanowi to ciekawy aspekt analizy, pokazujący, jak głęboko zorganizowane były mechanizmy kontroli i inwigilacji wobec osób, które teoretycznie miały na celu naukę i wymianę kulturową. Warto podkreślić, że pracę K. Byrskiego potraktować można nie tylko jako studium przypadku jednego uniwersytetu. A to dlatego, że analogiczne mechanizmy, jak te stosowane wobec studentów krakowskiej uczelni, praktykowane były na wszystkich polskich uczelniach, które gościły zagranicznych studentów. Uwagę zwracając przytoczone w rozprawie zeznania pracowników UJ, a dotyczące ich udziału w systemie kontroli. Ich wypowiedzi ukazują, jak bardzo działania służb bezpieczeństwa były znormalizowane i jak szeroko akceptowane było przekonanie, że „wszystko jest pod kontrolą”. Ciekawym elementem jest również omówienie konkretnych przypadków, jak choćby aresztowania Etienne Decaux czy inwigilacji Dag Halvorsena. To dowodzi, że niezależnie od kraju pochodzenia, każdy obcokrajowiec był traktowany jako potencjalne zagrożenie, co może rzucać nowe światło na dyskusje dotyczące migracji i międzynarodowej mobilności w czasach zimnej wojny.

Po lekturze pracy Krzysztofa Byrskiego z całą pewnością na długo pozostanie z autorem recenzji jego stwierdzenie, że obsługa studentów zagranicznych nie była centralnym punktem zainteresowania uniwersytetu, ale ważnym elementem codziennej pracy administracyjnej. A związane z nią obowiązki były wkomponowane w strukturę zadań pracowników dziekanatów, instytutów i akademików, pokazując tym samym skalę kompleksowości działalności uniwersytetu w różnych okresach historycznych. Praca przynosi także potwierdzenie, że na Uniwersytecie Jagiellońskim od dawna funkcjonuje system wsparcia dla studentów zagranicznych, a Krzysztof Byrski zasadnie dowodzi, że tradycja ta ma bogatą tradycję. W ten sposób praca rzuca światło na funkcjonowanie administracji i procedur, które często są pomijane w opracowaniach naukowych, skupiających się bardziej na wybitnych naukowcach czy osiągnięciach akademickich.

Udowadnia, że administracja i codzienne procedury są ważne w zrozumieniu dynamiki i funkcjonowania uczelni.

Rozprawa Krzysztofa Byrskiego wpisuje się w kontekst długiej tradycji międzynarodowego charakteru krakowskiej uczelni, który rozpoczął się już w średniowieczu. Autor rozprawy podał przekonujące argumenty, pokazując, że obecność zagranicznych studentów była nie tylko znaczącym, ale wręcz konstytuującym elementem jej działalności. W sposób szczególny warto zwrócić uwagę na analizę wpływu różnych narodowości na kształtowanie uczelni, co doskonale obrazuje prezentowany przez autora materiał. Dla autora recenzji, który rodzinnie i naukowo związany jest z jedną z historycznych śląskich stolic – Opolem, szczególnie cenne było podkreślenie roli jaką w historii Uniwersytetu w Krakowie odegrali Ślązacy.

Praca Krzysztofa Byrskiego bez wątpienia stanowi ważny i wartościowy wkład w badania dotyczące historii szkolnictwa wyższego. Dzięki jej lekturze możemy zrozumieć nie tylko jak Uniwersytet Jagielloński wpłynął na życie studenckie w Polsce, ale także jak Polska, poprzez swoją najstarszą uczelnię wyższą, wpłynęła na formowanie się intelektualnych i kulturowych elit w innych krajach. I choć w tym procesie, okres pomiędzy 1945 a 1989 rokiem, nie był szczególnie owocny, to jego specyfika aż prosiła się o to, aby zostać w naukowy sposób przebadaną i opisaną. A to z powodzeniem zrobił w swojej rozprawie doktorskiej Krzysztof Byrski.

W tym miejscu należy podkreślić dobry, tzn. „oszczędny” dobór cytatów, które spełniają wszystkie najważniejsze przypisywane im funkcje w pracy naukowej. A także zwrócić uwagę na poziom zaprezentowanego w pracy aparatu naukowego, w tym przypisów, które, co należy zaznaczyć, mają nie tylko charakter bibliograficzny, ale także opisowy, dopowiadający i biograficzny. W kontekście przypisów ubolewam jednak, że dla całej rozprawy mają one ciągłą, numerację, co sprawia, że jest ich łącznie 758. W ocenie recenzenta – zupełnie niepotrzebnie – gdyż podzielone na poszczególne rozdziały prezentowałyby się nie tylko znacznie lepiej, ale przede wszystkim odpowiadały wciąż obowiązującym kanonom. Dla końcowej pozytywnej oceny rozprawy znaczenie ma również fakt, że nie jest ona „nadmiernie rozbudowana”, co powoduje, iż ma nie tylko przemyślany, ale i syntetyczny charakter. Zwracam na to uwagę, gdyż wielu, w szczególności młodych doktorantów, ulega pokusie napisania „wszystkiego, co wiedzą”. W efekcie powstają doktoraty liczące po 600-700 stron, podczas gdy ich objętość, co potwierdzi liczne grono recenzentów, spokojnie mogłaby zamknąć się w 200-300

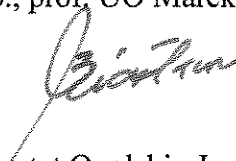
stronach. I tak też jest w przypadku rozprawy Krzysztofa Byrskiego, na co wpływ miała zapewne nie tylko praca samego doktoranta, ale także podpowiedzi, sugestie, a przede wszystkim doświadczenie dr hab. Marii Stinii, prof. UJ – Promotorki pracy.

W recenzjach naukowych rozpraw z historii stosunkowo rzadko podnoszona jest kwestia ikonografii. A szkoda, że tak się dzieje, gdyż jak słusznie przed laty skonstatował Georg Ramseger – *obraz znaczy więcej, niż tysiąc słów*. W rozprawie Krzysztofa Byrskiego element ten został dowartościowany. A to dlatego, że z uczelnianego archiwum wykorzystano na potrzeby pracy, kilkanaście (16 dokumentów), których scany zamieścił na jej kartach. Szkoda, że w podobny sposób nie postąpił ze zdjęciami przedstawiającymi np. oficjalne uroczystości z udziałem zagranicznych studentów, dzięki czemu pomógłby lepiej zrozumieć kontekst i złożoność opisywanych zagadnień, co często jest trudne do wyrażenia za pomocą samych słów.

W końcowej konkluzji pragnę stwierdzić, że rozprawa Krzysztofa Byrskiego zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę. Wykonana przez autora żmudna praca, której główną częścią była kwerenda archiwalna, stanowi dowód na to, że pomimo gwałtownie zachodzących na świecie zmian, a więc i także na gruncie nauki, młodym badaczom nie brakuje jednak cierpliwości i konsekwencji. A to z kolei stanowi nadzieję, że w przyszłości kontynuowane będą prace nad zagadnieniami, które może nie są szczególnie frapujące dla masowego odbiorcy, ale ważne i potrzebne z punktu widzenia historii szkolnictwa wyższego.

Zważywszy na wszystko, co zostało powyżej napisane, stwierdzam, że recenzowana rozprawka Krzysztofa Byrskiego spełnia wymogi, które zostały określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (tekst jednolity Dz. U. 2014, poz. 1852) i jednocześnie wnioskuję o przyjęcie recenzowanej rozprawy oraz dopuszczenie autora do kolejnego etapu postępowania w przewodzie doktorskim.

Dr hab., prof. UO Marek Białokur

Uniwersytet Opolski - Instytut Historii